

# **MOŠUPATSELA WA TŠWELETŠOPELE YA PHIHLELELO YA TSHEDIMOŠO**

**(Go ya ka Molao wa 2 wa 2000 wa Tšweletšopele ya Pihlelelo ya Tshedimošo)**

## **1. MATSENO**

Molao wa 2 wa 2000 wa Tšweletšopele ya Pihlelelo ya Tshedimošo (ka morago ga moo "Molao") o thomile go dirišwa ka la 9 Hlakola 2001.

Dinepo tša Molao ke

- go hloma mekgwa le ditshepedišo tša go fa mokgopedi dipoelo tša tokelo ya molaotheo tša go fihlelela tshedimošo;
- ka tsela yeo go dira gore go kgonagale go fihlelela direkoto tša mekgatlo ya praebete le ya setšhaba ka mokgwa wa nnete le wa mohola.

Molao o fapantšha mekgatlo ya praebete le ya setšhaba gomme wa bea ditshepedišo le mabaka a go ganetša pihlelelo ya tshedimošo go ya ka mekgatlo wo mongwe le wo mongwe.

Yunibesithi ya Pretoria, ye e lego institute ye e dirišago maatla a setšhaba goba ya dira mošomo wa setšhaba go ya ka go bea molao, go ya ka nepo ya Molao e hlalošwa ka go karolo ya 1 bjalo ka mekgatlo wa setšhaba. Direkoto ka moka tša Yunibesithi tšeo di lego goba ka fase ga taolo ya setlemo sa semmušo goba sa go ikema seo se tswalanago le Yunibesithi (karolo ya 4) di angwa ke Molao, go se na taba le peakanyo ya sona, gore se hlomilwe ke mang goba se thomilwe neng (karolo ya 3).

Go ya ka karolo ya 14 (1) ya Molao, Yunibesithi e swanetše go kgoboketša mošupatsela ka bonyane ka maleme a semmušo a mararo gomme o mpshafatšwe ngwaga ka ngwaga gomme o be le tshedimošo ye e latelago.

## **2. TLHALOŠO YA SEBOPEGO LE MEŠOMO YA YUNIBESITHI:**

### **2.1 Taolo ya tlemagano**

Yunibesithi ya Pretoria ke moetapele wa mmaraka mo karolong ya thuto ya godimo gomme ka tsela yeo e dumela maikarabelo go tloga maemong a boetapele. Yunibesithi e leka go fihlelela mohola wa gae ka mokgwa wo o tšweletšego, gomme e dira seo ka go laetša dinyakwa tša setšhaba gomme ya di

arabela. Go tlaleletša seo, go hlokomelwa gore dithušo tša dinyakišišo di sepelelana le dinyakwa tša setšhaba. Se ga se re fela dithušo ka kakaretšo go tsebo ya saense, eupša le go lebiša tirišo mo go rarolleng mathata a gae. Go fihlelela maikemišetšo a, mokgwa wa taolo ya go bonagatša o swanetše go lotwa mo Yunibesithi.

## 2.2 **Dibopego tša taolo**

### 2.2.1 **Khansele**

Dinyakwa tša Molao wa Thuto ya Godimo wa 1997 (Molao wa 101 wa 1997) bjale ka ge o mpshafaditšwe, di ikemišeditše go hlola dikhansele tšeo di theilwego godimo ga theo ya pušo ya go tšea karolo yeo e boletšwego ke Khomišene ya Setšhaba ya Thuto ya Godimo (NHCE). Go tlaleletša, khansele e swanetšwe go šoma go ya ka mellwane ya Molaotheo wa Repabliki ya Afrika Borwa.

Molao o dumelela gore maloko a khansele “a swanetše go ba batho bao ba nago le tsebo le maitemogelo a tšeo di amanago le dilo le pušo ya diinstitute tša setšhaba tša thuto ya godimo tšeo di amegago”. Molao o dumelela gape gore khansele e swanetše go ba le motho yo a lego institušeneng (bašomi, baithuti le maloko a taolo) gammogo le batho ba ka ntle ga institušene. Sehlopha se se swanetše go emela bonyane phesente tše 60 tša maloko a khansele.

Khansele ya Yunibesithi ya Pretoria e na le maloko a 30 gomme e theilwe ka mokgwa wo:

- Motlatšamokhanseliri le Hlogo
- Batlatšahlogo
- Batho ba ba tshela bao ba kgethilwego ke Khansele go lebetšwe bokgoni le maitemogelo a bona
- Maloko a mararo ao a kgethilwego ke Senate
- Maloko a mane a Setlamo sa Yunibesithi, ao a kgethilwego/thwetšwego ke maloko a Setlamo go ya ka Molao le Molao ya Institušene
- Maloko a mabedi a baithuti ao a kgethilwego/thwetšwego ke SRC go ya ka ditshepedišo tša thwalo tša SRC
- Motho o tee yoo a kgethilwego ke taolo ya selegae moo lefelong leo Yunibesithi e nago le setulo go emela ditšhaba tšeo di thušwago ke Yunibesithi
- Batho ba bahlano bao ba kgethilwego ke Tona ya Thuto ya Godimo le Tlhahlo

- Batho ba babedi bao ba kgethilwego go tšwa maamong a baabi ba Yunibesithi
- Baemedi ba babedi ba bašomi: leloko le tee leo le kgethilwego go bašomi ba thuto mola leloko le lengwe le kgethilwe go tšwa go bašomi bao e sego ba thuto.

Khansale e dira mošomo wa yona ka dikomiti tše mmalwa. Motlatšamokhanseliri le Hlogo ke *leloko leo le swerego ofisi ye nngwe*, leloko la dikomiti tše di latelago tša Khansale:

- Komiti ya go ya go ile
- Komiti ya Peeletšo

Motlatšamokhanseliri le Hlogo o tsenela dikopano tša Komiti ya Didirišwa tša Batho tša Khansale le Komiti ya Taolo ya Tekolo le Kotsi ya Khansale ke *leloko leo le swerego ofisi ye nngwe* ka taletšo ya go ya go ile.

### 2.2.2 Senate

Senate se dira mešomo ya sona ka fase ga taolo ya Khansale. Go ya ka Karolo ya 28(1) ya Molao wa Thuto ya Godimo ya 1997, Senate se ikarabela go Khansale go lebeletšwe ditaba tša thuto le dinyakišišo.

Mešongwana ya Senate e nepiša ka bophara thulaganyo ya thuto le tšweletšopele, gammogo le go laola mešongwana ka moka ya Yunibesithi ye e lebanego le thuto, go ithuta le dinyakišišo. *Maloko ao a swerego diofisi tše dingwe* a Senate a akaretša Modulasetulo le Motlatšamodulasetulo ba Khansale, Hlogo, Batlatšahlogo, balaodibagolophethiši, dihlogo tša mafapaha, batlatšadihlogo tša mafapaha le bašomi ba thuto bao ba nago le maemo a go swana, dihlogo tša dikgoro tša thuto le bašomi ba thuto bao ba nago le maemo a go swana, Morejistara, baduladitulo ba dikolo, balaodibagolo ba dikarolo tša ditirelo tša thekgo bao ba nago le maikarabelo mo mešongwaneng ye e latelago mo Yunibesithi: ditirelo tša bokgobapuku; thekgo ya go ruta; thekgo ya dinyakišišo, kaonafatšo ya thuto, dinyakišišo le thulaganyo tša institušene; Hlogo ya Lefapha ya Baithuti le molaodimogolo yo mongwe le yo mongwe bjalo ka ge ba laeditšwe ke Senate le Modulasetulo wa Foramo ya Institušene. Senate gape se akaretša maloko ao a kgethilwego, e lego maloko a mane (4) ao a kgethilwego ke SRC, bašomi ba babedi (2) bao gonabjale e sego maloko a Senate, bao ba kgethilwego go tšwa maamong a bašomi ba thuto ba go ya go ile; bašomi ba babedi (2) bao gonabjale e sego maloko a Senate, bao ba kgethilwego go tšwa maamong a bašomi bao e sego ba thuto ba go ya go ile.

Bolaodiphethiši bja Senate (EM) bo bega go Senate ka mešongwana ya bjona, yeo e ka kgonthišwago goba go lekolwa gape la mafelelo. Senate se fa EM maatla a itšego, ao a kgontšhago EM go phethagatša dilo tše dingwe legatong la Senate. Ntle le EM, dikomiti tše di latelago tša go ya go ile di kgontšha Senate go dira mošomo wa sona: Diboto tša Mafapha, Komiti ya Maemo a Kamogelo, Komiti ya Tšhupadipaka, Komiti ya Dinyakišišo le Thuto ya Dialogadigolwane (moo Komiti ya Maitshwaro le Botshepegi tša Dinyakišišo gammogo le Komiti ya Tšhomišo ya Diphoofole le Tlhokomelo e lego dikomiti tše nnyane), Komiti ya Kgalemo ya Baithuti, Komiti ya Dikamogelo ya Gare, Komiti ya Bophelo bja Baithuti le Komiti ya go Ruta le go Ithuta. .

### **2.2.3 Foramo ya Institušene**

Foramo ya Institušene e na le baemedi ba babedi wo mongwe le mongwe wa Taolophethiši ya Yunibesithi, Khansele le Senate, gammogo le magomo a baemedi ba bahlano go tšwa maamong a ditlamo tša bašomi le makgotla a badirišani, magomo a maloko a lesome a Khansele ya Baemedi ba Baithuti, yeo e kgethilwego go ya ka tshepedišo ya go kgetha ya SRC, leloko le tee leo le thwetšwego ke Mopresidente wa Setlamo, mogolofadi o tee (leloko la badirišani goba moithuti) yoo a kgethilwego ke Khansele le go se fete ba bararo ba baemedi ba badirišani goba baithuti bao ba kgethilwego ka lebaka la bokgoni le maitemogelo, goba go emela sehlopha sa kgahlego seo e sego karolo ya foramo gonabjale.

Go ya ka Molao wa 1997 wa Thuto ye Godimo le Molao wa Thuto ya Godimo wa 1997 le Molao wa Yunibesithi ya Pretoria, Foramo ya Institušene e swanetše go eletša Khansele, gare ga tše dingwe, phethagatšo ya Molao le pholisi ya setšhaba ya thuto ya godimo, pholisi ya morafe le tekatekano ya bong, kgetho ya balekwa ba dikgoba tša taolo ya godimo, molao wa maitshwaro, baboleanyi le ditshepedišo tša tharollo ya ngangišano, popo ya pholisi ya go godiša kgotlelelano ya setšo, hlomphe ya ditokelo tša batho tša bohlokwa, klaemete ye botse ya thuto le taolo ya ditšo tše di fapanego mo dikhampaseng tša Yunibesithi.

### **2.2.4 Diboego tša baithuti**

Diboego tša baithuti tša Yunibesithi ya Pretoria di theilwe godimo ga ditheo tša go se be le kgethologanyo ya bong, kgethologanyo ya morafe, tshwaro ya go lekana le dibaka tša go lekana. Diboego tša baithuti di akaretša dihlopha tša baithuti tše di beakantšwego ka Yunibesithi gomme di theilwe godimo ga molaotheo wa taolo ya baithuti woo o dumeletšwego ke Khansele ya Yunibesithi

ka Phato 2013 gomme ya mpshafatšwa ka Phupu 2018. Molaotheo wa taolo ya baithuti o ikemišeditše go hloma mokgwa wa taolo wa toka, wo mobotse, wa kemelo gape wa temokrasi.

2.2.5 **Lekgotlakemedi la Baithuti (SRC)** le na le maloko a 19 ao a kgethilwego ke mokgatlo wa baithuti go tlatša dipotfolio tše di itšego le maemo a go ba leloko leo le swerego ofisi ye nngwe. SRC e na le maikarabelo a magolo a taolo ya baithuti, go emela baithuti le taolo ya tšatši ka tšatši ya merero ya baithuti. Ka tsela yeo SRC e na le mošomo wa go emela setšhaba sa baithuti mo Khanseleng le Senateng, dibopego tše dingwe tša semmušo tša Yunibesithi moo baithuti ba emelwago, baithuti ba diyunibesithi tše dingwe le diintitušene tše dingwe tša thuto, gammogo le dibopego tše dingwe tša setšhaba le tša ditšhabatšhaba. SRC e ikarabela go Foramo ya Baithuti.

2.2.6 **Foramo ya Baithuti** e na le bonyenyane maloko a 67 go tšwa mohlwaeleng wa bophara wa dibopego tša baithuti, go akaretša boetapele bja dintlo tša mafapha, dintlo tša mosegare, baabi ba ditirelo tša baithuti, badudi, makgotla a baithuti bao ba ingwadišitšego le SRC gammogo le maloko fela a Mokgatlo wa Baithuti bao ba ratago go tsenela Foramo. Foramo ya Baithuti e hlakana ka kotara go lebelela dipego go tšwa go Mopresidente wa SRC, go hlahla nako ya dipotšišo le dikarabo le SRC gomme ba dira ditigelo malebana le lenaneo la tiro la SRC. Foramo e ka utolla le go boledišana ka mafokodi a molaotheo wa taolo ya baithuti go Yunibesithi. Khoramo ya mohlakano wa Foramo ya Baithuti ke 30.

2.2.7 Go na le **dikomiti tša baithuti** ba bararo bao ba ikarabelago go SRC bao ba nago le maikarabelo a go tšweletšapele go kgatha tema ka bophara ga baithuti mo dipapading, setšo le mešongwana ya go ama setšhaba yeo e sego ya lenaneothuto. Ke Komiti ya Baithuti ya Setšo (STUKU), Komiti ya Bogare ya Tuks RAG, le Komiti ya Dipapadi tša Baithuti. Go tlaleletša, go na le baabi ba ditirelo tša baithuti ba babedi bao ba thušago setšhaba sa baithuti ka bophara go šeditšwe phapano ya sona e lego, kuranata ya baithuti ya Perdeby, Phanele ya Maele ya Kgalemo ya Baithuti (SDAP). Baaba ditirelo ba bangwe le ba bangwe ba šoma go ya ka ditebanyo le dinepo tša bona bjalo ka ge di tšweleditšwe ka ditikologong tša kgetho, melao le melao ya maitshwaro. Dikomiti tše di boletšwego ka godimo le baabi ba ditirelo ba laolwa ke baithuti bao ba ithaopilego. Malebana le taolo ya ditšhelete le dikgwebo tša bona, dikomiti tše le baabi ba ditirelo ba šoma ka fase ga taolo ya go latelana ya Molaodimogolo: Merero ya Baithuti.

2.2.8 **Kgoro ya Molaotheo** ke sebopego se se ikemego gomme mošomo wa yona ke go hlathollela le go diriša molaotheo wa Lekgotlakemedi la Baithuti gabotse le ka

nepo. Taelo goba sephetho sa Kgoro ya Molaotheo se a tlama go baithuti ka moka le ditho tša baithuti moo e dirišwago.

2.2.9 **Komiti ye e Ikemego ya Dikgetho** e kgethilwe go beakanya dikgetho tša Lekgotlakemedi la Baithuti. Modulasetulo wa yona ke Mohlankedimogolo wa Dikgetho, woo e lego modirišani wa, goba moabi wa ditirelo wa Yunibesithi ya Pretoria. Go tlaleletša, IEC e na le go fihla go maloko a tlaleletšo a 10. Ditshepedišo tša dikgetho di lekolwa ke Lekgotla le le Ikemego la Tekolo.

#### 2.2.10 **Taolokgolo**

Taolokgolo ya Yunibesithi e theilwe ka tsela ye:

- Motlatšamokhanseliri le Hlogo
- Batlatšahlogo ba bane
- Morejistara
- Molaodimagolophethiši o tee
- Dihlogo tša Mafapha le Balaodibagolo

#### 2.2.11 **Mekgatlo ya Bašomi**

Yunibesithi e na le tumelano ya temogo le ditlamo tša babereki tše nne goba mekgatlo ya bašomi, seo se ra gore, University of Pretoria Workers'Organisation (UPWO), University of Pretoria Staff Association (UPSA) le National Education, Health and Allied Workers' Union (NEHAWU) le Academic and Professional Staff Association (APSA). Ditumelano tše di dira motheo wa kamano ya mošomo ye botse le pušo ye e tšeago karolo.

### 3. **MOHLANKEDI WA TSHEDIMOŠO LE MOTLATŠAMOHLANKEDI WA TSHEDIMOŠO**

#### 3.1 Mohlankedi wa Tshedimošo

Prof T Kupe  
Motlatšamokhanseliri le Hlogo  
Yunibesithi ya Pretoria  
Pretoria  
0002

### 3.2 Motlatšamohlankedi wa Tshedimošo

Atrese ya poso: Ms S K Mlaba  
Yunibesithi ya Pretoria  
Pretoria  
0002

Atrese ya mokgotha Phapoši ya 5-4  
Moago wa Taolo  
Khutlo ya Ditsela tša Lynnwood  
le Yunibesithi  
Hatfield  
Pretoria

Nomoro ya mogala: 012 420 3037  
Nomoro ya Fekse: 012 420 2132  
Emeile: siphokazi.mlaba@up.ac.za

## 4. TLHAHLI YA KHOMIŠENE YA DITOKELO TŠA BATHO

4.1 Go ya ka karolo ya 10 (1) ya Molao, Khomišene ya Ditokelo tša Batho e swanetše gore ka la 14 Phato 2003 e kgoboketše gomme e phatlalatše ka leleme le lengwe le le lengwe la semmušo mohlahlhi yo a nago le tshedimošo yeo, ka mokgwa wo bonolo wa go kwešišega, bjalo ka ge e ka nyakwa ke motho yoo a ratago go diriša tokelo yeo e tšweletšwago ka Molaong.

4.2 Mošupatsela o tla hwetšagala go tšwa go Khomišene ya Ditokelo tša Batho, Private Bag X2700, Houghton, 2014. Mogala 011 484 8300, Fekse 011 484 8300. Emeile [PAIA@sahrc.org.za](mailto:PAIA@sahrc.org.za).

## 5. TSHEDIMOŠO YA GO KGONAGATŠA KGOPELO YA PHIHLELO YA DIREKOTO

### 5.1 Kgopelo ya direkoto

5.1.1 Bjalo ka mokgatlo wa setšhaba, Yunibesithi ga e na kgetho ya gore e ka gana goba ya se gane go amogela kgopelo ya direkoto tša mokgopedi, goba ka tsela ye nngwe, go gana dintlha tša kgopelo ka lebaka la boleng bjo bo laeditšwego.

5.1.2 Ge tshedimošo ye e nyakegago e wele ka legorong leo e se ya swanelago go hwetšagala kgafetša goba ka mabaka a go bea molao, phihlelelo e swanetšwe go kgopelwa. Molao o fapantšha gare ga motho yo a nyakago phihlelelo ya direkoto tše di nago le tshedimošo ya motho ka mokgopedi, le mokgopedi a nyaka direkoto tša Yunibesithi (go akeretšwa le motho yo a emelago mokgopedi yoo).

5.1.3 Kgopelo ya phihlelelo ya direkoto tša Yunibesithi e swanetšwe go fiwa ge:

- dinyakwa tša tshepedišo di phethagaditšwe le, gomme

- phihlelelo e ka se ganetšwe ka mabaka a go ganetša ao a boletšwego ka dikarolong 33–46 tša Molao.

## 5.2 **Fomo ya kgopelo** (karolo ya 18)

5.2.1 Fomo ya kgopelo e gona ka Seisemane le Seafrikanse gomme e kgomareditšwe bjalo ka Fomo ya A. Fomo ya kgopelo e ka hwetšwa gape go Motlatšamohlankedi wa Tshedimošo (bona temana ya 3.2 go hwetša tshedimošo).

5.2.2 Go tlatša fomo ya kgopelo go ya ka ditlhalošišo tše di gatišitšwego mo go yona, ke ye nngwe ya dinyakwa tša bohlokwa go fihlelela direkoto. Fomo ya kgopelo, ye e tladitšwego le go saenwa gabotse, le ditefo tše di bolwetšwego ka fase, di swanetšwe go romelwa go Motlatšamohlankedi wa Tshedimošo mo atreseng ye e filwego fomong goba mo temaneng ya 3.2 ka godimo.

## 5.3 **Ditefo tše di lefšago** (karolo ya 22)

5.3.1 Ditefo tše dingwe di lefša go ya ka Molao wa R187 wa la 15 Dibokwana 2002, woo o fetišitšwego go ya ka Molao. Go dirilwe phapano gare ga tefo ya kgopelo le tefo ya phihlelelo.

5.3.1.1 Tefo ya kgopelo ke bonnyane bja tšhelete ye e lefšago go dira kgopelo. Ga bjale tšhelete ye e lefšago ke R35, 00 (Diranata tše masometharo-hlano) gomme ga e bušetšwe morago. Tefo ya kgopelo e lefša ka nako ya go iša kgopelo ya difomo.

5.3.1.2 Tefo ya phihlelelo e lefša ka morago ga kgopelo ya phihlelelo ya direkoto e lekotšwe gomme direkoto di ka fiwa. O tsebišwa gore, le ge se se kgonagala, mokgopedi o tla fiwa khouteišene ya tefo ya phihlelelo pele ga nako. Ga go na tefo ya phihlelelo yeo e lefišwago mokgopedi go hwetša direkoto tša tshedimošo ya motho.

5.3.1.3 Tefo ya phihlelelo yeo e laetšwago go lebeletšwe dintlha tše di fapanego, go swana le fomete yeo direkoto di swanetšego go fiwa, nako yeo e nyakwago ka yona, go nyakega tshedimošo ye kaakang, bjalobjalo.

5.3.1.4 Mo gongwe, go ya ka fomete yeo direkoto di swanetšego go fiwa ka gona le gore go nyakega tshedimošo ye kakaang, peeletšo e swanetše go lefša. Peeletšo e tla dirwa go tefo ye nngwe le ye nngwe ya phihlelelo.

5.3.1.5 Tefo ya phihlelelo yeo e lefšago ke mokgopedi e laeditšwe ka go Fomo ya B.

#### 5.4 **Go lefa ga ditefo**

5.4.1 Tefo ye nngwe le ye nngwe yeo e lefšago go ya ka temana ya 5.3 ka godimo e swanetše go lefša ka ditshenyegelong tše di latelago: E01951/32604 (Tshenyegelo ye e hweditšwego)

5.4.2 Ditefo tše di beilwego di lefša ka mokgwa wa EFT goba kheše mo go babalatšhelete mo Senthareng ya Ditirelo tša Baithuti, mo fase ga Moago wa Disaense tša Batho. Lemoga: Ga go na ditefo ka karata ya molato tše di dumelwago. Diiri tša mošomo ke Mošupologo go fihla ka Labohlano go tloga ka 7:30 go fihla ka 16:00.

#### 5.5 **Mokgwa le tshwaro ya kgopelo**

5.5.1 Mohlankedi wa tshedimošo o swanetše, go lebeletšwe maarogi ao a itšego, ka pela ka mo go kgonegago, eupša go tiragalo ye nngwe le ye nngwe mo matšatšing a 30, a tšeye sephetho go ya ka Molao sa go fa tumelelo go kgopelo gomme a tsebiše mokgopedi ka sephetho (karolo ya 25).

5.5.2 Ge kgopelo e fiwa, tsebišo go mokgopedi e swanetše go tšweletša tše di latelago:

- tefo ya phihlelelo e swanetše go lefša;
- fomo yeo phihlelelo e swanetšego go fiwa; le
- boipiletšo bja ka gare goba ditshepedišo tša kgoro ya tsheko tše di ka bago gona

5.5.3 Ge kgopelo e gannwe, tsebišo e swanetšwe go tšweletša tše di latelago:

- mabaka ao a lekanego a go gana, go akaretša hlokego ya Molao wo a itshwareletšego ka wona, eupša o sa akaretše go boitsebišo bofe goba bofe go diteng tša direkoto; le
- boipiletšo bja ka gare goba ditshepedišo tša kgoro ya tsheko tše di ka bago
- gona.

5.5.4 Go palelwa go fa sephetho sa kgopelo go mokgopedi mo nakong yeo e beilwego, go ya ka Molao go tšewa bjalo ka go gana kgopelo (karolo ya 27).

5.5.5 Ge direkoto di se gona goba e sa hwetšwe, Mohlankedi wa Tshedimošo o swanetše gore ka mokgwa wa kenongwalwa goba tiišetšo a bolele dikgato ka moka tše di

tšerwego go hwetša direkoto (karolo ya 23). Setatamente seo se tšewa bjalo ka go gana kgopelo ya direkoto. Ge direkoto di hweditšwe ka morago, go swanetšwe go fiwe phihlelelo, kante le ge phihlelelo yeo e ka ganetšwa go ya ka Molao.

5.5.6 Go fa phihlelelo ya direkoto go ka re ka mabaka ao a itšego gwa diegišwa mo pakeng ye e amogegago ge mokgopedi a ka se hlokofatšwe ka baka la tiegišo yeo (karolo ya 24). Mohlankedi wa Tshedimo o swanetše go tsebiša mokgopedi ka tiegišo yeo le ka nako ye e ka diregago ka morago ga moo, gomme a tsebiše mokgopedi ka tokelo ya gagwe ya go dira dikabo mo matšatšing a 30 a tsebišo yeo, gore ke ka baka la eng direkoto di dirwa ka nako ye kopana. Ge dikabo Mohlankedi wa Tshedimošo a o tla fa fela tumelelo ya kgopelo ya phihlelelo ge go na le mabaka ao a kwagalago a go tshepa gore mokgopedi o tla hlokofatšwa ge kgopelo e ka diegišwa.

5.5.7 Paka ya botšo ya matšatši a 30 yeo go swanetšego go šogana le go ya ka karolo ya 25, e ka re ka mabaka a itšego go ya ka karolo ya 26 ya oketšwa ga tee mo pakeng ya go se fete matšatši a 30 ge:

- Nomoro ye kgolo ya direkoto tšeo di kgopetšwego goba tšeo di swanetšwego go nyakwa, le go obamela nako ya botšo e ka šitiša mešongwana ya mokgatlo wa setšhaba ye mengwe mo go sa hlokagalego;
- kgopelo e nyaka gore direkoto di nyakwe gomme go ka se fetšwe mo pakengng yabotšo;
- kgopelo e nyaka therišano gare ga dikgoro tše di fapanego goba dikarolo tša
  - mokgatlo wa setšhaba tšeo di ka se fetšwego mo pakeng ya botšo; goba
- mokgopedi o dumela koketšo ya paka ya botšo ka go ngwala.

5.5.8 Tsebišo go ya ka temana ya 5.5.7 e swanetšwe go fiwa mokgopedi mo matšatšing a 30 gomme e tšweletše tše:

- paka ya koketšo;
- mabaka ao a lekanego gammogo le thlokego ya Molao ao a itshwareletšego
  - ka wona;
- boipiletšo bja ka gare le ditshepedišo tša kgoro ya tsheko.

5.5.9 Ge go ganwa ka phihlelelo ya karolo ya direkoto, mola go fiwa phihlelelo go karolo ye nngwe ya direkoto e fiwa ka gore go ya ka karolo ya 28 e ka aroganywa go tshedimošo ye e ka goba e swanetšego go ganetšwa, tsebišo ye e filwego mokgopedi e swanetše go obamela dinyakwa tša go fa le go ganetša kgopelo.

5.5.10 Ge mokgotla wa setšhaba le sa gate kgato mo pakeng ye e filwego, mokgopedi a ka tšea gore magato ao a mokgotla wa setšhaba bjalo ka go gana go fa tshedimošo gomme a ka, go lebeletšwe maemo a mokgotla wa setšhaba, a ka tliša boipiletšo bja ka gare (moo tshepedišo ye e lego gona) goba a dira kgopelo ya taelo ya kgoro ya tsheko.

## 5.6 **Phihlelelo le mekgwa le polelo tša phihlelelo** (dikarolo tša 29 le 31)

5.6.1 Phihlelelo ka mokgwa le polelo tše di boletšwego ke mokgopedi di swanetše go fiwa ka bjako ge a se na go lefa tefo ya phihlelelo (ge e le gona). Ge direkoto di se gona ka polelo ye e nyakwago ke mokgopedi, goba ge go se na taetšo ya gore go nyakwa ka polelo efe, phihlelelo e ka fiwa ka polelo ye nngwe le ye nngwe. Phihlelelo e ka fiwa ka mokgwa wa go fapana le wa wo e kgopetšwego ka wona, ge go kgopetšwe mokgwa wa phetolelo:

- e tla šitišana le taolo ya maleba ya mokgatlo wa setšhaba;
- e tla ba kotsi tšhireletšong ya direkoto; goba
- e tla gataka tokelo ya ngwallolo ke mokgotla wa setšhaba.

5.6.2 Ge mokgopedi a kgopetše phihlelelo ka mokgwa wo mongwe le ka mabaka ao a boletšwego mo temaneng ya 5.6.1 phihlelelo ka mokgwa woo ya ganetšwa eupša ya fiwa ka mokgwa wo mongwe, tefo ye e lefišwago e ka se fete yeo e bego swanetšwe go lefišwa ka mokgwa wo o kgopetšwego.

5.6.3 Kopi ya direkoto e fiwa mokgopedi ka go mo romela yona ka poso.

## 5.7 **Phihleleo ya maphelo le direkoto tše dingwe**

Go phethagatša kgopelo ya phihlelelo ya direkoto tšeo di filwego ke ngaka go ya ka bolwetši bja mmele goba bja monagano bja mokgopedi, e laodišwa mo karolong ya 30.

## 5.8 **Go gana ka phihlelelo ya direkoto**

5.8.1 Mokgotla wa setšhaba le ka gana ka phihlelelo ya direkoto ka mabaka a molao. Mabaka a go gana a filwe ka dikarolong tša 33 le 45 tša Molao, gomme a swanetše go lebeletšwa ka šedi pele kgopelo e fiwa goba e ganwa. Pele ga sephetho seo se dirwa, motho wa boraro yo a boletšwego ka mo kgopelong goba yo a nago le kgahlego, o swanetše go botšwa gomme a fiwe sebaka sa go dira boipiletšo (karolo ya 47–49).

5.8.2 Mohlankedi wa Tshedimošo o swanetše go tšea dikgato ka moka go botša motho wa boraro yoo kgopelo ya direkoto e amanago le yena, mo matsatšing a 21 ka morago ga ge kgopelo e amogetšwe.

5.8.3 Motho wa boraro a ka re mo matsatšing a 21 ka morago ga ge a buditšwe, a dumelelana le go tšweletša nyanyeng ga direkoto go mokgopedi, goba a dira boipiletšo bja go ngwalwa gore ke ka lebaka la eng kgopelwe e swanetše go ganwa.

5.8.4 Mohlankedi wa Tshedimošo a ka re mo matsatšing a 30 a go botša motho wa boraro, a tšea sephetho ge e le gore o swanetše go fa tumelelo ya tshedimošo.

5.8.5 Mabaka a go gana a ka arolwa ka maemo a ge

- kgopelo ya tshedimošo e *swanetše* go ganwa;
- kgopelo ya tshedimošo e *ka* ganwa
- kgopelo ya tshedimošo e ka se ganwe ka gore phihlelelo e *gapeletšwa*.

5.8.6 Karolo ya 46 e tšweletša gore go se na taba le senyakwa se sengwe sa Molao, phihlelelo ya direkoto e swanetše go fiwa ge

- go tšweletša nyanyeng go tla utolla bohlatse bja
  - ya tshelo ye kgolo ya, goba go palelwa ke go obamela molao, goba
  - tšhireletšo ya setšhaba ye e tlogo ye šoro goba kotsi ya tikologo; le
- kgahlego ya setšhaba mo go go tšweletša nyanyeng ga direkoto e laetša tshenyoye e dirilwego ka go tšweletša seo.

## 5.9 **Dikarabo go ya ka melao goba go palelwa go tšea kgato ke Yunibesithi**

5.9.1 Ka baka la maemo a yona go ya ka Molao, Yunibesithi ga e gapeletšwe go hloma tshepedišo ya ka gare ya boipiletšo. Le ge go le bjalo, ngongorego e ka dirwa ka go ngwalwa go Morejistara. Dikgato tšeo di swanetšego go tšewa di ka dikarolong tša 74 go fihla go 77 ya Molao.

5.9.2 Dikgopelo mabapi le sephetho sa Mohlankedi wa Tshedimšo goba balaodi ba maleba ba mokgotla wa setšhaba e ka dirwa kgorong ya tsheko. Dinyakwa tša dikarolo tša 78 go fihla go 82 di gona mo.

## **6. DITIRELO TŠEO DI ABJAGO KE YUNIBESITHI LE PHIHLELELO**

6.1 Yunibesithi ya Pretoria e tsebega ditšhabatšhabeng ka boleng bja thuto ya yona, dinyakišišo le ditirelo tša setšhaba. Yunibesithi e ba dinyakwa tša thuto, setšo, leago, ekonomi le theknolotši tša ditšhaba tša Borwa le Borwa bja Afrika.

### **6.1.1 Thuto**

Thuto Yunibesithing e ka mokgwa wa thuto ya semmušo le thuto yeo e segoya semmušo. Mananeo a thuto ya semmušo ya Yunibesithi a goketšwa ka dipukung tša ngwaga tša Mafapha ao a fapanego. Thuto ye e sego ya semmušo a akaretša ditlhahlo, diseminara, dikhonferense tša setšhaba le ditšhabatšhaba, ditlhahlo tša ka gare, mananeo a dithuto tše di kopana le disetifikeiti. Continuing Education at University of Pretoria (Pty) Ltd) (CE at UP) e fa ditirelo tše di tseneletšego go badirelwa ba ka gare le ba ka ntle go lebeletšwe kgokagano le taolo ya thuto ye e tšwelago pele mo Yunibesithi.

### **6.1.2 Dinyakišišo**

Yunibesithi e dira dinyakišišo tša maemo a godimo gomme e tšea tlholo, kgopelo le phethišetšo ya tsebo bjalo ka mošomo wa motheo. Tlhahlo ya dialogadigolwane e kopantšwe ka botlalo le mananeo a dinyakišišo. Dinyakišišo di thomilwe gomme e hlahlwa go ya ka maemo a godimo a thuto gomme maikemišetšo a yona ke nepagalo ya gae le tšwelopele ya ekonomi ya dipoelo. Mo mabakeng a mantši, makala a dinyakišišo a go ikgetha, disenthara le diinstitute di theilwe mo mafapheng. Thekgo, tšweletšopele le kopanyo ya dinyakišišo ka tumelelo ya Yunibesithi ka Kgorong ya Kaonafatšo ya Dinyakišišo, yeo e nago gape le maikarabelo a go godiša matlotlo, go tšea kontraka le thoto ya monagano ye e lebanego le dinyakišišo.

### **6.1.3 Ditirelo tša setšhaba**

Ditirelo tša setšhaba di dira karolo ya maitemogelo a go ithuta a baithuti ka palo ye kgolo ya dikarolong tša go ithuta le mananeo a go ithuta a Yunibesithi. Kwešišo le bokgoni bjo bo hweditšwego ke baithuti ka mo thutong ya tirelo ya setšhaba e na le boleng bjo bohlokwa bja khuetšo. Ka nako e tee tirelo e fiwa setšhaba. Ka tsela yeo tlhahlo le tirelo di sepela mmogo. Ka moo, go lekodišwa

tlhahlo ye e fiwago ke lefapha le lengwe le le lengwe, ditirelo tše di fapanego di abja ke mafapha ao a fapanego.

## 7. **GO LOTA DIREKOTO: DITHUTO LE MAGORO A TSHEDIMOŠO AO YUNIBESITHI E LOTAGO DIREKOTO**

(Lemoga: Se ke taetšo ya bophara ya tshedimošo yeo Yunibesithi ye e bago le yona. Ga e re gore tshedimošo e tlabo gona ge e nyakwa, bjale ka direkoto tše dingwe di ka ba tša sephiri goba tše di ileditšwego.)

### **Merero ya baithuti**

- Tshedimošo ya taodišophelo
- Dithuto tša nako ye e fitilego
- Direkoto tša dithuto
- Direkoto tša maitshwaro
- Dipalopalo le diprofaele tša baithuti
- Maemo a ditšhelete
- Tshedimošo ya kgalemo
- Dipasari le dikadimo
- Matlakala a ditlhahlobo (Go lekola go dirwa fela go ya ka melawana ya Yunibesithi G14)

### **Pholisi ya tirišano**

- Ditshepedišo tša ka gare le ditlhahlo
- Ditaelo
- Ditokumente tša dipholisi
- Melao le melawana
- Tshedimošo ya ka Pukung ya ngwaga

### **Taolo ya dikopano**

- Diagenda le metsotso ya:
- Dikopano tša khansele
- Dikopano tša Senate
- Dikomiti tša Khansele le Senate
- Taolokgolo
- Diboto tša mafapha
- Dikgoro
- Dikomiti phethiši
- Dikomiti tše di fapanego
- Lekgotla la Baithuti, baabi ba ditirelo le mekgatlo ya baithuti

### **Bahlankedi le Maloko**

- Mokhanseliri
- Khansele ya Yunibesithi
- Senate
- Dikomiti tša Khansele le Senate
- Taolokgolo
- Mafapha le Diboto tša Mafapha
- Foramo ya Inšitšene
- Dibopego tša Baithuti
- Setlamo le Baithuti ba maloba

### **Diphatlalašo**

- Dupuku tša ngwaga
- Dipego
- Mananeo
- Dithutiphahlošo le Dipolelo
- Ditšenale
- Dikuranta
- Dipuku tša maitokišetšo, dipatiši le diphatlalatšo tše di fapanego
- Dipukwana, ditšhupamabaka le dihlahli
- Dithesese le Tesitheišene

### **Bašomi**

- Direkoto tša bašomi
- Dipalopalo tša bašomi
- Thwalo ya go lekana
- Tshedimošo ya tšweletšopele ya bokgoni
- Tshedimošo ya kgalemo

### **Ditšhelete Finances**

- Baadimiši
- Bakoloti
- Meputso
- Matlotlo
- Ditekanyetšo
- Ditatamente tša ditšhelete
- Dipego tša tlhakišo ya ka gare
- Dipoloko
- Inšorensense
- Dinyakišišo tša go ikgetha

**Tshedimošo ya Taolo le Tshepedišo go lebeletšwe ditirelo tše di latelago tša thekgo tša Yunibesithi**

- Ngwadišo le Taolo ya Baithuti
- Ditšhelete
- Tlhakišo ya ka Gare
- Taolo ya dinolofatši
- Methopo ya Batho
- Ditirelo tša Theknolotši ya Tshedimošo
- Dikamano tša Yunibesithi
- Ditirelo tša Bokgobapuku
- Kaonafatšo ya Dinyakišišo
- Merero ya Baithuti
- Kaonafatšo ya Thuto
- Thulaganyo ya Inšitutušene
- Ditirelo tša Molao
- Ditirelo tša Tšhireletšo
- Merero ya Bodulo le Madulo
- TuksSport
- Bolotadingwalwa bja UP
- Bokgabo bja UP

**Tshedimošo ya Taolo le Tshepedišo go lebeletšwe Mafapha le Dikgoro, Dikolo, Diinstitute, Makala, Dibiro, Disenthara le Dihlopha tše di latelago**

- Lefapha la Bomotho
- Lefapha la Disaense tša Tlhago le Temo
- Lefapha la Molao
- Lefapha la Thutatumelo
- Lefapha la Disaense tša Ekonomi le Taolo
- Lefapha la Disaense tša Bongakadiruiwa
- Lefapha la Thuto
- Lefapha la Disaense tša Maphelo
- Lefapha la Boetšenerere, Kago ya Tikologo le Theknolotši ya Tshedimošo
- Institute ya Gordon ya Saense ya Kgwebo (Gordon Institute of Business Science (GIBS))

**8. MAGORO A TSHEDIMOŠO A HWETŠAGALE KA GO ITIRIŠA NTLE LE GO A KGOPELA GO YA KA MOLAO (KAROLO YA 15)**

Tshedimošo ka moka yeo e phatlaladitšwego mo wepsaeteng ya Yunibesithi (<http://www.up.ac.za>) Lenaneo le le latelago le na le direkoto tša Yunibesithi tšeo di hwetšagalago ka go itiriša go ya ka karolo ya 15 ya Molao gomme ga go na ditshepetšo tša semmušo tšeo di nyakegago go fihlelela direkoto tše.

9. **TSHEDIMOŠO YE E LEGO GONA GO YA KA MELAO YE MENGWE**

Ntle le Molao wo, tshedimošo e beilwe gomme e hwetšagala go ya ka melao ye mengwe go lebeletšwe dinyakwa tša yona.

Molao wa Motheo wa Thwalo wa 75 wa 1997  
Molao wa Dikhamphani wa 71 wa 2008  
Molao wa Dikgobalo tša Mošomong le Malwetši, 1993  
Molao wa Tšhireletšo ya Badirišwa 68 wa 2008  
Molao wa Dikgokagano tša Elektroniki le Dikgwebo wa 25 wa 2002  
Molao wa Dikgokagano tša Elektroniki le Dikgwebo, 2002, Molao wa 25 wa 2002  
Molao wa Tekatekano ya Thwalo wa 55 wa 1998  
Molao wa Thuto ya Godimo wa 101 wa 1997  
Molao wa Motšhelo wa Letseno  
Molao wa Dikamano tša Mošomo wa 66 wa 1995  
Molao wa Maphelo le Tšhireletšo tša Mošomong wa 85 wa 1993  
Molao wa Sekhwama sa Diphešene wa 24 wa 1956  
Molao wa Tšwelotšwepele ya Mabokgoni wa 97 wa 1998  
Molao wa Metšhelo ya Tšweletšopele ya Mabokgoni wa 9 wa 1999  
Molao wa Go kgatha tema Go hlokegeng ga mešomo wa 4 wa 2002  
Molao wa Inšorense ya Go hlokega ga mešomo wa 63 wa 2002  
Molao wa Motšhelo wa Bareki wa 89 wa 1991

10. **GO KGATHA TEMA MO GO BOPENG DIPHOLISI LE GO TŠEA DIPHETHO MO YUNIBESITHI (KAROLO YA 14 (g))**

10.1 Baithuti le badirišani ba ka tšea karolo go bopeng dipholisi le go tšeeng dipheho mo Yunibesithi go ya ka dinyakwa tša Molao wa Thuto ya Godimo wa 101, bjale ka ge e mpshafadišwe, le ditshepedišo tša ka gare tšeo go dumelelanwego ka tšona nako le nako le makgotla a baemedi ba maleba.

10.2 Makgotla a mangwe ba ka tliša ditshwayotshwayo le dikakanyo tša go ngwalwa go Morejistara mo atreseng ye e latelago:

Prof C M A Nicholson  
Yunibesithi ya Pretoria  
Pretoria  
Mogala: 012 420 4273  
Fekse: 012 420 3696  
Emeile: [regis@up.ac.za](mailto:regis@up.ac.za)

11. **TIRIŠO LE MPSHAFATŠO YA MOŠUPATSELA**

Mošupatsela wo o maleba gape go dikhamphani ka moka tše nnyane tša Yunibesithi gomme o tla mpshafatšwa ngwaga ka ngwaga.

12. **DIPOTŠIŠO**

Dipotšišo ka moka mabapi le Molao goba Mošupatsela wo di swanetše go lebišwa ka emeile go [informationofficer@up.ac.za](mailto:informationofficer@up.ac.za) goba ditshedimošong tše dingwe tša kgokganyo tšeo di filwego ka temaneng ya 3.2 ka godimo.

## FOMO YA A

### KGPELO YA PHIHLELEO YA DIREKOTO YA MOKGATLO WA SETŠHABA

(Karolo ya 18 (1) ya Tšweletšopele ya Pihhlelelo go Molao wa Tshedimošo, 2000  
(Molao wa 2 wa 2000))

#### [Molawana wa 6]

#### GO ŠOMIŠWA KE KGORO

Nomoro ya boitsebišo: \_\_\_\_\_

Kgopelo e amogetšwe ke \_\_\_\_\_

(bolela maemo, leina le sefane tša mohlankedi wa tshedimošo/motlatša mohlankedi wa tshedimošo) ka \_\_\_\_\_ tšatšikgwe di mo \_\_\_\_\_ (lefelo).

Tefo ya kgopelo (ge e le gona) : R.....

Dipositi (ge e le gona) : R.....

Tefo ya pihhlelelo : R.....

\_\_\_\_\_  
TSHAENO YA MOHLANKEDI WA  
TSHEDIMOŠO/MOTLATŠAMOHLANKEDI  
WA TSHEDIMOŠO

#### A. Tshedimošo ya mokgatlo wa setšhaba

Mohlankedi wa Tshedimošo/Motlatšamohlankedi wa Tshedimošo:

Atrese ya Poso: Ms S K Mlaba  
Yunibesithi ya Pretoria  
Moago wa Taolo  
Khutlo ya Lynnwood le Tsela ya Yunibesithi  
Hatfield  
Pretoria

Atrese ya Mokgotha: Phapoši ya 5-4  
Moago wa Taolo  
Khutlo ya Lynnwood le Tsela ya Yunibesithi  
Hatfield  
Pretoria

Atrese ya emeile: [siphokazi.mlaba@up.ac.za](mailto:siphokazi.mlaba@up.ac.za)

#### B. Tshedimošo ya motho yo a kgopelago direkoto

- (a) *Tshedimošo ya motho yo a kgopelago phihlelelo ya direkoto e swanetše go fiwa ka fase.*
- (b) *Atrese le/goba nomoro ya fekse ka mo Repabliking moo tshedimošo e swanetšego go romelwa gona, e swanetše go fiwa.*
- (c) *Bohlatse bja maatla ao kgopelo e dirwago, ge bo le gona, bo swanetšwe go kgomaretša.*

Main aka botlalo le Sefane : \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Nomoro ya boitsebišo: \_\_\_\_\_

Atrese ya Poso : \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Nomoro ya fekse : \_\_\_\_\_

Nomoro ya mogala : \_\_\_\_\_Atrese ya emeile : \_\_\_\_\_

Maatla ao kgopelo e dirwago, ge e dirwa legatong la:

\_\_\_\_\_

### **C. Tshedimošo ya motho yoo kgopelo e dirwago legatong la gagwe**

*Karolo ye e swanetše go tlatšwa GE FELA kgopelo ya tshedimošo e dirwa legatong la motho yo mongwe.*

Maina ka botlao le sefane : \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Nomoro ya boitsebišo: \_\_\_\_\_

**D. Tshedimošo ya direkoto**

- (a) Efa tshedimošo ka botlalo ya di rekoto tšeo phihlelelo e kgopelwago, go akaretšwa le nomoro ya boitsebišo ge o e tseba, gore direkoto di kgone go latišišwa.
- (b) Ge sekgoba se se filwego se sa lekane, o kgopelwa go tšwelapele letlakaleng le le arogantšwego gomme o le kgomaretše mo fomong ye.  
**Mokgopedi o swanetše go saena matlakala ka moka a tlaleletšo.**

1. Tlhalošo ya direkoto goba karolo ya maleba ya direkoto: \_\_\_\_\_

---

---

---

---

2. Nomoro ya boitsebišo, gee le gona: \_\_\_\_\_

3. Tshedimošo ye nngwe le ye nngwe ya direkoto: \_\_\_\_\_

---

---

**E. Ditefo**

- (a) Kgopelo ya phihlelelo ya direkoto, ntle ga direkoto tše di nago le tshedimošo ya motho ka wena, di tla lebelelwa fela ka morago ga ge **tefo ya kgopelo** e lefilwe.
- (b) Tefo ya kgopelo ya ke R35 (masometharo hlano) gomme ga e bušetšwe morago.
- (c) **Tefo ya phihlelelo** yeo e lefšago ya direkoto e ya ka fomo yeo phihlelelo e nyakwago le nako ya go kwala ya go nyaka le go beakanya direkoto.
- (d) Ge o fiwa tokollogo ya go se lefe tefo ye nngwe le ye nngwe, o kgopelwa go fa mabaka a tokollo yeo.

Mabaka a go tokollo ya go se lefe ditefo: \_\_\_\_\_

---

**F. Fomo ya phihlelelo ya direkoto**

*Ge o sa kgone go bala, go bona goba go theeletša direkoto ka baka la bogolofadi, ka fomong ya phihlelelo ye e filwego ka 1 go fihla go 4 ka fase, bolela bogolofadi bja gago gomme o laetše mokgwa woo o nyakago dikoto ka gona.*

Bogolofadi: _____ _____ _____		Mokgwa wo direkoto di nyakwago: _____ _____ _____	
<p><i>Swaya lepokisi la maleba ka X</i> <b>DITSEBIŠO:</b></p> <p>(a) <i>Tumelelano ya kgopelo ya gago ya phihlelelo ka mokgwa wo o itšego e tla ya le ka mokgwa woo direkoto di lego ka gona.</i></p> <p>(b) <i>Phihlelelo ka mokgwa wo o kgopetšwego e ka ganwa mabakeng a mangwe. Ka tsela tše bjalo o tla tsebišwa ge e le gore phihleleo e tla fiwa ka mokgwa wo mongwe.</i></p> <p>(c) <i>Tefo ye e lefelwago phihlelelo ya di rekoto, ge e le gona, e tla laolwa ga nnyane ke mokgwa wo phihlelelo e nyakwago.</i></p>			
<b>1. Ge direkoto di le ka mokgwa wa go ngwalwa goba wa go gatišwa:</b>			
Kopi ya direkoto*		Tlhahlobo ya direkoto	
<b>2. Ge direkoto di na le diswantšho tša go bonwa-</b> (se se akaretša diswantšho, ditheledi, dikgatišo tša bidio, diswantšho tše di dirilwego ke khomphutha, dithalwa, bjalobjalo):			
Bona diswantšho		Kopi ya diswantšho*	Ngwalollo ya diswantšho*
<b>3. Ge direkoto di na le mantšu ao a gatišitšwego goba tshedimošo ye e ka tšweletšwago ka mokgwa wa modumo:</b>			
Theeletša mosetwana wa modumo ( khasete ya go theeletšwa)		Ngwalollo ya mosetwana wa modumo* (tokumente ye e ngwadilwego goba e gatišitšwego)	
<b>4. Ge di rekoto di le khomphutheng goba di le ka tsela ye nngwe le ye nngwe ya elektroniki goba ka mokgwa wa motšhene wa go balega</b>			
kopi ye e gatišitšwego ya direkoto*		kopi ye e gatišitšwego ya tshedimošo ye e tšwago go direkoto*	kopi ye e lego ka mokgwa wo o balegago wa khomphutha * (stifi goba tiski ye e kgohlaganego)
*Ge o kgopetše kopi ya ngwalollo ya direkoto (ka godimo), o ka rata ge kopi ya ngwalollo e ka posetšwa go wena? <b>Setempe se tla lefelwa.</b>		EE	AOWA

*O lemošwa gore ge direkoto di se gona ka leleme le o le nyakago, phihlelelo e ka fiwa ka leleme leo direkoto di lego ka lona.*

Naa o nyaka direkoto ka leleme lefe? \_\_\_\_\_

**G. Tsebišo ya sephetho mabapi le kgopelo ya phihlelelo**

*O tla tsebišwa ka go ngwala ge e le gore kgopelo ya gago e dumetšwe/gannwe. Ge o nyaka go botšwa ka mokgwa wo mongwe, o kgopelwa go hlaloša mokgwa woo gomme o fe tshedimošo ye e hlokegago gore go phethagatšwe kgopelo ya gago.*

Naa o nyaka go botšwa bjang sephetho mabapai le kgopelo ya phihlelelo ya direkoto? \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

E saenwe \_\_\_\_ ka \_\_\_\_\_ letšatši la \_\_\_\_\_ 20 \_\_\_\_

\_\_\_\_\_  
TSHAENO YA MOKGOPEDI/MOTHO YO GO  
DIRWAGO KGOPELO LEGATONG LA GAGWE

## FOMO YA B

### **KAKARETŠO: MOTŠHELO WA BAREKI**

Makgotla a setšhaba le a praebete ka fase ga Molao wa Motšhelo wa Bareki, 1991 (Molao wa bo 89 wa 1991), ka ge barekiši ba ka tsentsha motšhelo wa bareki go ditefo ka moka tšeo di boletšwego ka mo Koketšong (Fomo).

#### **KAROLO YA 1 TEFO GO LEBELETŠWE TLHAHLI**

Tefo ya kopi ya tlhahli bjalo ka ge go laeditšwe ke melawana ya 2(3((b) le 3(4)(c) ke R0,60 go kopollo ye nngwe le ye nngwe ya letlakala la bogolo bja A4 goba karolo.

#### **KAROLO YA II DITEFO GO LEBELETŠWE MAKGOTLA A SETŠHABA**

1. Tefo ya kopi ya mošupatsela bjalo ka ge e laeditšwe ka molawaneng wa 5(c) ke R0,60 go kopollo ye nngwe le ye nngwe ya letlakala la bogolo bja A4 goba karolo.
2. Ditefo tša pušolotšo yeo e bolelwago ka molawaneng wa bo 7(1) ke tše fi latelago:
  - (a) Go kopollo ye nngwe le ye nngwe ya letlakala la bogolo bja A4 goba karolo  
0, 60
  - (b) Go kopi ye nngwe le ye nngwe ye e gatišitšwego ya letlakala la bogolo bja A4 goba karolo ye e lego khomphutheng goba e le ka mokgwa wa elektroniki goba mokgwa wa motšhene wa go balega  
0,40
  - (c) Ka kopi ya mokgwa wa motšhene wa go balega-
    - (i) tiski ya stifi  
5,00
    - (ii) tiski ye e kgohlaganego  
40,00
  - (d) (i) Ngwalollo ya diswantšho, ya letlakala la bogolo bja A4 goba karolo  
22,00
  - (ii) Ya kopi ya diswantšho tša go bonwa  
60, 00

(e) (i)	Ya kopollo ya direkoto tša go kwega tša letlakala labogolo bja A4 goba	12,00
(ii)	Ya kopi ya direkoto tša kwega	17,00
1.	Tefo ya kgopelo e lefša ke mokgopedi yo mongwe le yo mongwe, yo e sego mokgopedi wa motho yo a boletšwego ka molawaneng wa 7(2) ke a	R35,00
2.	Ditefo ya phihlelelo ka mokgopedi yo a boletšwego ka go molawana wa 7(3) ke tše di latelago:	
		R
(1)(a)	Go kopollo ye nngwe le ye nngwe ya letlakala la bogolo bja A4 goba karolo	0,60
(b)	Go kopi ye nngwe le ye nngwe ye e gatišitšwego ya letlakala la bogolo bja A4 goba karolo ye e lego khomphutheng goba e le ka mokgwa wa elektroniki goba mokgwa wa motšhene wa go balega	0,40
(c)	Ka kopi ya mokgwa wa motšhene wa go balega-	
(i)	tiski ya stifi	5,00
(ii)	tiski ye e kgohlaganego	40,00
(d)	(i) Ngwalollo ya diswantšho, ya letlakala la bogolo bja A4 goba karolo	22,00
(ii)	Ya kopi ya diswantšho tša go bonwa	60,00
(e)	(i) Ya kopollo ya direkoto tša go kwewa ya letlakala la bogolo bja A4 goba karolo	12,00
(ii)	Ya kopi ya direkoto tša go kwewa	17,00

(f) Go nyaka le go beakantšha go utolla, R15,00 ka iri ye nngwe le ye nngwe goba karolo ya iri, go sa akaretšwe iri ya mathomo, ye e nyakegago ya go kwagalago ya go nyaka le go beakanya.

(2) Ka mabaka a karolo ya bo 22(2) ya Molao, tše di latelago di direga go:

(a) Diiri tše tshela bjalo ka ge diiri di swanetše go feta pele dipositi e lefša;

(b) tee tharong ya phihlelelo e lefša bjalo ka dipositi ke mokgopedi.

(3) Setempe se a lefša ge kopi ya direkoto e swanetše go romelwa ka poso go mokgopedi.

O kgopela go lemogwa: Motšhelo wa Bareki (VAT) o lefša go ditefo ka moka tše di boletšwego ka godimo.